

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Η ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ Η
ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Μαρίνα Κυριάκου

Λεμεσός 2020

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Μαρίνα Κυριάκου, 2020

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της μεταπτυχιακής διατριβής από το Τμήμα Καλών Τεχνών του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της εργασίας αποτελεί η μελέτη της εικονογραφίας του ελληνικού απελευθερωτικού αγώνα του 1821 από τους Έλληνες και φιλέλληνες ξένους ζωγράφους τον 19^ο αιώνα, και της συμβολής της στη διαμόρφωση της νεοελληνικής ταυτότητας και της εικόνας των Ελλήνων στα μάτια των Ευρωπαίων. Ο 18^{ος} και 19^{ος} αιώνας αποτελούν μια επαναστατική περίοδο, κατά την οποία συντελέστηκαν σημαντικές μεταβολές σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Καθοριστική για τις εξελίξεις αλλά και συνέπεια αυτών, υπήρξε η άνοδος και η κυριαρχία του εθνικισμού και η συνεπαγόμενη μετάβαση σε μία νέα ευρωπαϊκή πολιτική πραγματικότητα, αυτή των εθνών-κρατών. Τα έθνη-κράτη, που αντικατέστησαν τις πολυεθνικές αυτοκρατορίες, βασίστηκαν άλλοτε στις ιδέες του Διαφωτισμού και άλλοτε στη ρομαντική ιδεολογία. Στη διαμόρφωση των εθνών-κρατών συνέβαλαν καθοριστικά και οι τέχνες, οι οποίες μέσα από την προβολή ενός «κοινού» παρελθόντος, ιστορίας και πολιτιστικής κληρονομιάς διαδραμάτισαν καίριο λόγο στη διαμόρφωση της συλλογικής ταυτότητας των εθνών. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, δημιουργείται το αίτημα και οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την απελευθέρωση των Ελλήνων, οδηγώντας στην Ελληνική Επανάσταση και τελικά την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους, υπό βαυαρική μοναρχία. Η ιδεολογική κατεύθυνση του νέου κράτους, επηρεασμένη από ένα συνδυασμό των αξιών του Διαφωτισμού και του Ρομαντισμού, προβάλλει την κλασική αρχαιότητα ως βασικό στοιχείο της νεοελληνικής ταυτότητας, ενώ αργότερα, υπό την επήρεια της Μεγάλης Ιδέας, η σύνδεση της με την Ορθοδοξία υπογραμμίζει τη «συνέχεια» του ελληνισμού μέσα στους αιώνες. Στην τεκμηρίωση της ιστορικής αυτής συνέχειας, η οποία είναι αναγκαία για τη νομιμοποίηση του νέου εθνικού κράτους και την καθιέρωση του στον ευρωπαϊκό κόσμο, κυρίαρχο ρόλο διαδραμάτισε η ιστορική ζωγραφική με θέμα τα γεγονότα της Ελληνικής Επανάστασης. Τόσο οι ξένοι καλλιτέχνες, όσο και οι Έλληνες εκπρόσωποι της ιστορικής ζωγραφικής, μέσα από την εικονογραφία του Αγώνα, προέβαλαν τους Έλληνες ως ήρωες, υπερασπιστές του

αρχαιοελληνικού πολιτισμού και της Ορθοδοξίας, εδραιώνοντας την εικόνα αυτή τόσο στις ελληνικές όσο και στις ευρωπαϊκές συνειδήσεις.

ABSTRACT

The object of the work is the study of the iconography of the Greek struggle of liberation of 1821, by Greek and philhellenic foreign painters in the 19th century, and its contribution to the formation of modern Greek identity and the image of Greeks in the eyes of the Europeans. The 18th and 19th centuries were a revolutionary period, during which significant changes took place at the social and political level. Decisive for the developments, but also a consequence of them, was the rise and the dominance of nationalism and the consequent transition to a new European political reality, that of the nation-states. The nation-states, which replaced the multinational empires, were partly based on the ideas of the Enlightenment and partly on the romantic ideology. Arts also contributed decisively to the formation of nation-states, through the promotion of the “common” past, history and cultural heritage, thus playing a key role in the formation of the collective identity of nations. In this context, the demand and the appropriate conditions for the liberation of the Greeks were created, leading to the Greek Revolution and finally the establishment of the modern Greek state under Bavarian monarchy. The ideological direction of the new state, influenced by a combination of the values of the Enlightenment and Romanticism, originally promoted classical antiquity as a key element of modern Greek identity. Soon after, under the influence of the Great Idea, its connection with Orthodoxy, underlined the “continuity” of Hellenism through the centuries. Historical painting, dealing with the events of the Greek Revolution, played a dominant role in documenting this historical “continuity”, which was necessary for the legitimation of the new nation-state and its establishment in the European world. Both foreign artists and Greek representatives of historical painting, through the iconography of the Struggle, projected the Greeks as heroes, defenders of ancient Greek culture and Orthodoxy, consolidating this image in both Greek and European conscience.